

Саме місцеві громади можуть вирішити, як краще забезпечити якісну освіту своїм мешканцям

«Гроші – школі!»: хто й за що платитиме в 2017-му?

У 2017 році гроші на школи виділятимуться по-новому. А, отже, нам усім варто знати, хто й за що тепер відповідатиме. Про механізми нововведень в статті [Української правди. Життя](#) пишуть Галина Титиш і Ольга Ситнік.

Усі ці зміни відбуваються в рамках децентралізації: повноваження і гроші поступово передаються на місця. Відтак саме місцеві громади можуть вирішити і визначити, як краще забезпечити якісну освіту своїм мешканцям.

Колишній президент Шведської асоціації місцевих влад та регіонів Ларс Ерік Еріксон каже, що багато послуг, які прямо впливають на життя мешканців, найкраще надаються тоді, коли вони максимально близько до людей.

Саме тому школами, дитячими садками і лікарнями мають опікуватись місцеві громади, а не чиновники в міністерстві.

«З міжнародного досвіду видно, що розвинені країни зазвичай найбільш децентралізовані», – каже Еріксон. У його країні за середню освіту відповідають саме місцеві громади, і саме з їхніх бюджетів здійснюється оплата діяльності шкіл.

В Естонії, Польщі і багатьох інших країнах – теж так. З 2017 року Україна також спробує змінити підходи у фінансуванні шкіл.

У двох словах: що важливо знати?

Держава передаватиме освітню субвенцію виключно на оплату праці педагогічних працівників.

Натомість оплата компослуг, а також усі витрати на зарплату прибиральників-лаборантів-кухарів мають взяти на себе місцеві бюджети. Це досить великий шматок фінансування.

Шкільна адміністрація має статус педагогічних працівників, тож вони також отримуватимуть зарплату з субвенції (крім заступників з господарської частини).

У травні-червні 2015 року команда польського експерта проекту [SKL Інтернешнл](#) Яна Герчинського разом з Мінфіном і МОН проводили дослідження, вивчаючи ефективність шкільної мережі в 4 областях України (в 10 районах кожної з них).

Виявилось, що відсоток технічного персоналу (тобто не педагогів) у школах дуже високий – від 20 до майже 45%. Принаймні у Вінницькій, Сумській, Черкаській та Чернігівській областях є школи, де технічного персоналу навіть більше 50% з-поміж всіх ставок.

За новою системою оплати праці, ці ставки тепер мусить нараховувати місцевий бюджет. Адже **гроші з освітньої субвенції йдуть винятково на оплату праці вчителів.**

Як пояснює експерт аналітичного центру CEDOS Ірина Когут, кількість ставок техперсоналу нараховується відповідно до [Типових штатних нормативів, затверджених МОНОм](#).

Наприклад, кількість прибиральниць залежить від площі школи, кількість ставок завучів – від кількості класів тощо.

«Тож місцева влада не може просто скоротити ставки за власним бажанням – вони мусять об'єднувати школи», – підсумовує Когут.

А це означає, що законодавче регулювання типових нормативів має незабаром змінитись через нові механізми фінансування освіти.

До речі, як пояснюють в Мінфіні, асистент вчителя є педагогічним працівником. Його зарплата буде також фінансуватися в межах освітньої субвенції.

ПТУ в містах-обласних центрах буде фінансуватись з бюджетів обласних центрів.

Якщо ПТУ знаходиться за межами міста, гроші на його роботу йтимуть з бюджету області.

Хоча держава передає субвенцію (2 мільярди гривень) для дітей, які отримують повну загальну середню освіту в ПТНЗ.

Вона ж виділяє кошти на підготовку кваліфікованих робітників на професіями загальнодержавного значення (169,6 мільйонів гривень)... [Список цих професій теж відомий](#).

Грошей на освіту цього року у бюджеті буде менше?

Ні, більше на 25,5%.

У 2017 році освітня субвенція становитиме **52,6 мільярди гривень**. Основна мета збільшення – **профінансувати зростання заробітних плат вчителів.**

Звідки наші реформатори взяли таку модель?

Із закордонного досвіду. Відповідальність місцевої влади за утримання шкіл лежить на місцевій владі в Естонії, Польщі, Австрії, Швеції та інших країнах.

Українська модель деякими елементами нагадує [естонську систему](#). Там держава виділяє гроші на зарплату вчителів, тоді як утримання шкіл та додаткового персоналу (соціальних працівників, психологів тощо) беруть на себе місцеві громади.

Тут є певні схожі риси, хоча є й чимало відмінностей: в Естонії субвенція покриває також витрати на підвищення кваліфікації вчителів, навчальні матеріали та шкільні обіди.

Тоді як в Україні цього року, як вже згадувалось, – лише зарплату педагогів і дирекції школи.

Оплату підвищення кваліфікації цього року освітня субвенція не передбачає. Хоча, як пояснюють в Мінфіні, це питання «стоїть на порядку денному».

«Можливо в перспективі ми врахуємо і цей пункт. Але нам треба чітко розуміти критерії й те, яким чином буде здійснюватися підвищення кваліфікації», – додав директор Департаменту видатків бюджету гуманітарної сфери Міністерства фінансів України Роман Єрмоличев.

У **Польщі** діє дещо інша система. Держава передає місцевій громаді (гміні) певну суму грошей на навчання одного учня. Гміна може сама вирішити, куди направити ці кошти – хоч на ремонт дороги. Однак як саме вони витрачаються, контролює громада. Тобто, [освітня субвенція у Польщі є цільовою](#).

Тоді як в Естонії – цільовою: ці гроші не можуть використовуватись на інші потреби, крім оплати праці педагогів.

В Україні **субвенція буде, як в Естонії – цільовою**.

У 2017 році в Україні буде ще одна невелика цільова субвенція – на інклюзивне навчання дітей з особливими потребами. Таких дітей – близько 9 тисяч. На ці потреби виділяється **209 мільйонів гривень**.

А КУДИ ПІДУТЬ ЦІ 52 МІЛЬЯРДИ ГРИВЕНЬ? ПРЯМО В ШКОЛИ?

Ні, у 800 місцевих бюджетів (сюди входять і об'єднані територіальні громади (ОТГ)). Далі місцеві бюджети будуть розподіляти гроші поміж школами в залежності від кількості дітей в них.

По суті, ми говоримо про формат **«гроші ходять за дитиною»**.

Тут можуть бути два варіанти:

– гроші йдуть у школи, кожна школа пропорційно своїй кількості учнів отримує "освітні ваучери" прямо з держбюджету;

– **кошти йдуть за дитиною до рівня міської чи районної влади.**

В Україні буде реалізовуватись другий варіант. Частково через те, що МОН не знає реальні потреби шкіл. Тоді як місцеві громади точно знають їх краще, аніж чиновник в міністерстві.

Звісно, було б чудово, якби МОН знав, скільки саме потрібно ставок вчителів у кожній окремій школі. Але це не так.

Міністерству потрібні якісь способи для проведення розрахунків. Ними є витрати на зарплати вчителів у кожному місцевому бюджеті у 2015 році.

Чому 2015? Тому що повних даних по витратах у бюджеті 2016 року ще немає, і вони не проаналізовані.

Тому Мінфін використовує дані попереднього року, скоригувавши його таким чином, щоб субвенція включала лише оплату педагогічного персоналу.

«Оскільки задекларовано підняття заробітної плати вчителям, ми повинні кожному місцевому бюджету дати на це кошти. Відповідно, кожен місцевий бюджет отримає плюс 78% до каси 2015 року на зарплати вчителів», – пояснює Роман Єрмоличев.

Від використання старих даних за 2015 рік виграють ті місцеві громади, які встигли оптимізувати свої шкільні мережі.

У такому випадку вони отримають ту саму кількість грошей, яку б отримали і раніше з урахуванням кількості ставок вчителів. **Маючи менше реальних ставок, вони отримають більше грошей, а тому зможуть виплачувати більші зарплати,** пояснює Ян Герчинський.

Чому МОН не має чітких даних по всіх школах?

В Україні є реальна проблема з освітньою статистикою. Лише кілька місяців тому запустилась система ДІСО (Державна інформаційна система освіти).

Тепер усі дані збираються в електронному вигляді, і можна чітко побачити кількість шкіл, вчителів,

наповнюваність класів тощо.

І вже **маючи ці дані, прописувати формулу**, за якою буде вираховуватись освітня субвенція. Саме цим зараз займаються Мінфін з МОН. Вже на 2018 рік чиновники обіцяють чітку формулу, по якій буде визначатись сума грошей, яка надходитиме у різні школи.

«Ми усім на кожній нараді говоримо, що це перехідний рік, до березня-квітня має бути готова нова формула», – сказав директор Департаменту видатків бюджету гуманітарної сфери Мінфіну Роман Єрмоличев.

Експерт аналітичного центру CEDOS Ірина Когут каже, що без необхідних даних ДІСО вся реформа середньої освіти буде під питанням.

«Для того, аби запустити трирічну профільну старшу школу, необхідно створити систему ліцеїв – а без первинних даних про шкільну мережу цього зробити просто неможливо», – пояснює вона.

Відтак МОН має докласти максимум зусиль до розвитку системи збору та аналізу даних, додає Когут.

А якщо місцевим бюджетам не вистачить грошей?

Заступник міністра фінансів Сергій Марченко в інтерв'ю [Освіті України](#) дав відповідь на це питання.

*«Щоб нівелювати ризики нестачі коштів на місцях, у нас є три механізми – **додаткова дотація, резерв освітньої субвенції, стабілізаційна дотація**. Тож усі зауваження, що щось може бути неправильно пораховано, що комусь не вистачить певних коштів, – усе це можна буде вирішити»,* - сказав Марченко.

За його словами, додаткова дотація становить 14,9 мільярда гривень.

«Вона спрямована на те, щоб у тих районах, де не буде вистачати коштів з податків, була змога профінансувати цю мережу. Ця додаткова дотація – тимчасовий захід на 2017 рік, у 2018-му її вже не буде, а будуть створені об'єднані територіальні громади, і в нас не буде потреби підтримувати депресивні регіони, адже вони зможуть самостійно себе забезпечувати та розвиватися», – пояснив заступник міністра.

А приватні школи отримають гроші з бюджету?

Це залежить від того, чи буде прийнятий закон «Про освіту», який пройшов перше читання. У ньому передбачено, що норма «гроші ходять за дитиною» стосується і приватного сектору навчання.

Умовно кажучи, 9 тисяч гривень, які держава платить на навчання одного учня, перейдуть за ним у приватну школу.

Але це – лише у разі, якщо закон буде прийнято, і в процесі переговорів у парламенті цей пункт не буде вилучено.

За матеріалами: [Освіта.ua](#)

Дата публікації: 16.12.2016